

E 11/2020 vp

Suojeluasiantuntija Hanna Aho

Suomen luonnonsuojeluliitto ry

TaV 18.3.2020

Valtioneuvoston selvitys: Päästökauppaa koskevat valtiontuen suuntaviivat vuoden 2020 jälkeen

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa lausuntopyynnöstä koskien päästökauppaa koskevia valtiontuen suuntaviivoja vuoden 2020 jälkeen.

Suomen luonnonsuojeluliiton päähuomiot ovat:

- Erityisesti kriisiaikoina meidän on varmistettava, että yhteisten varojen jakaminen hyödyttää koko yhteiskuntaa ja että teollisuuden tukitoimet edistävät ekologista jälleenrakennusta ja siirtymistä hiilinegatiiviseen ja fossiilivapaaseen yhteiskuntaan.
- EU:n tulee luopua päästökaupan kustannusten kompensatiosta teollisuudelle, sillä se on johtanut epäterveeseen tukiaisilla kilpailuun jäsenmaiden välillä.
- Päästökauppatulot tulisi kohdistaa kehittyvien maiden ilmastotoimien tukemiseen.
- Jäsenmaiden tulee raportoida ympäristölle haitallisten tukien määrästä (erityisesti fossiilisten polttoaineiden tuet) ja laatia suunnitelma niistä luopumiseksi. Kaikki investoinnit fossiilisiin polttoaineisiin, niiden etsintään, tuotantoon ja infrastruktuuriin on lopettava.

Suomen luonnonsuojeluliitto muistuttaa, että EU:ssa on ryhdytty päästökauppakompensaation lisäksi muihinkin toimiin hiilivuodon ehkäisemiseksi, kuten päästöoikeuksien ilmaisjakoon ja hiilitullien selvittelyyn, vaikka hiilivuodon toteutumisesta ei ole tieteellisiä todisteita ja sen riskiä tulevaisuudessa on arvioitu pieneksi.

Sitra on painottanut, että päästökauppakompensatiota ei voi perustella optimiveroteorialla eikä se edistä talouden uudistumista. Yritysten hinta- ja kustannuskilpailukykyyn vaikuttavat pääasiassa

muut seikat ja Laukkanen ja Maliranta (2019) ovat todenneet, että yritystuilla (ml. päästökauppakompensaatio) on suhteellisen vähäinen merkitys yritysten hinta- ja kustannuskilpailukykyyn ja toisaalta hinta- ja kustannuskilpailukyvyllä on suhteellisen heikko yhteys työpaikkojen määrän kanssa varsinkin yksittäisten toimialojen tasolla. He toteavat, että **päästökauppakompensaatiolla ei ole vaikutusta yritysten lyhyen aikavälin kustannuskilpailukykyyn eikä tuotannon optimointiin** eri maissa sijaitsevien olemassa olevien tuotantolaitosten välillä. Olisikin järkevämpää satsata esim. vähentyneisiin T&K-tukiin, mikä edistäisi innovaatiotoimintaa.

Valtioneuvoston kanta komission ehdotukseen suuntaviivojen tukikriteereistä on oikean suuntainen ja vahvistaa kriteerejä. Esimerkiksi on hyvä, että komissio ehdottaa, että päästökauppakompensaation suuruus perustuu tuen määräytymisvuonna toteutuneeseen tuotokseen tai sähkönkulutukseen ja että tuki-intensiteetti on vaihteittain aleneva. Komission ehdottama 75 prosentin tuen maksimi-intensiteetti onkin aivan liian korkea. Ehdotus sisältää vapaaehtoisen mahdollisuuden maksaa korkeampaa tukea, mikä on myös haitallista. Tuet lähtökohtaisesti vääristävät EU:n sisäistä kilpailua ja heikentävät päästökaupan ohjaavuutta, joten **päästökauppakompensaatiosta tulisi luopua kokonaan**. Tällä hetkellä saman toimialan toiminnanharjoittajia kohdellaan eri tavoin jäsenvaltioiden tehdessä erilaisia ratkaisuja tuen käyttöönotosta, mikä on aiheuttanut sen, että teollisuus vaatii lisätukia vedoten muiden maiden käytäntöihin. **EU-maat siis kilpailevat keskenään tukien määrällä.**

Nykyjärjestelmässä komissio suosittelee, että tuen määrä voi olla vain 25 prosenttia päästöoikeuksien huutokauppatuloista. Tätä on sovellettu ainakin Kreikassa. Lisäksi komissio suosittelee **köyhimpien kehitysmaiden ilmastotoimien rahoittamista päästökauppatuloista**, mukaan luettuna sopeutumistoimet. Jälkimmäistä sovellettiin Suomessa vuoteen 2015 asti ja sen tulisi olla sitovaa.

Arvio vuonna 2020 Suomessa maksettavasta päästökauppakompensaatiosta on 75 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 maksettavasta tuesta 117 miljoonaa euroa. Tuen määrä on siis kasvamassa huomattavasti. Tuki on säädetty määräaikaisena eli sitä ei lähtökohtaisesti enää makseta vuonna 2022. Yritystukia pohtinut työryhmä arvioi, että päästökauppakompensaatio ja sähköveroluokka II:n alentaminen voidaan nähdä vaihtoehtoisina keinoina edistää sähköistymistä ja päästöjen vähentämistä. Marinin hallitus on jo päättänyt siirtää sähköveroluokan II EU:n minimiin.

Tuen ehdollisuus on komission esityksen edistysaskel ja lähtökohtaisesti tuki tulisi hyödyntää

kokonaisuudessaan lisäisiin toimiin energiatehokkuuden tai kestävyyskriteerit (jotka suojelevat luontoa ja ilmastoa) täyttävän uusiutuvan energian tuotannon lisäämiseen. Hollannissa ja Belgiassa edellytetään nykyisin, että tuensaaajat kuuluvat energiatehokkuuden parantamissopimusten piiriin. Yritystukityöryhmä on suositellut vastaavaa Suomelle.

Tukikelpoisten alojen listalta tippuu joitain aloja pois ja joitain aloja nostetaan sinne. Jalostettujen öljytuotteiden valmistus ollaan siirtämässä tukikelpoiseksi. Tämä olisi **uusi tuki fossiilisten polttoaineiden käytölle**, mikä on vastoin tavoitetta luopua fossiilisten polttoaineiden tuista ja OECD:n linjauksia.

Fossiilituista luopumista on vauhditettava EU:ssa. Jäsenmaiden tulee raportoida ympäristölle haitallisten tukien määrästä (erityisesti fossiilisten polttoaineiden tuet) ja laatia suunnitelma niistä luopumiseksi. Kaikki investoinnit fossiilisiin polttoaineisiin, niiden etsintään, tuotantoon ja infrastruktuuriin on lopettava.

Lisätietoja

suojeluasiantuntija Hanna Aho, puh. 040 628 9495, hanna.aho@sll.fi